

Poštovani,

Želeli bi smo da vas detaljnije upoznamo sa našom organizacijom i globalnom organizacijom VATSIM.

Sve je počelo jos davne 1979. god. kada je Bruce Artwick na tržište izbacio Flight Simulator za Apple II kompjutere. Godine 1982. godine Microsoft izdaje FS 1.0 za IBM kompjutere koji je imao 4 boje, instrument tablu sa 8 instrumenata, novi koordinatni sistem, 4 scenske oblasti sa ukupno 20 aerodroma i jednim avionom - Cessna-182. Od tada je izašlo 8 generacija najpopularnijeg Flight Simulatora na svetu. Sa novim verzijama Microsoft je drastično poboljšavao svoj Simulator, grafika je bila lepša, dinamika aviona bolja, meteorološke prilike realnije, poboljšana 3-d elevacija, AutoGen scenario, virtuelni kokpit sa radećim instrumentima, AI avione na aerodromima i u vazduhu, "živi" ATC, a mapa sveta se iz verzije u verziju povećavala, da bi u Simulatoru 2004 ("Century of Flight" – "Vek leta"), bilo preko 24000 aerodroma širom sveta sa kompletnom Jeppesenovom bazom podataka (uključujući VORove, NDBove, ILSove, niske i visoke vazdušne puteve i intersekcije).

Sve većom upotrebom interneta u protekloj deceniji, ekipa entuziasta i profesionalaca uspeła je da započne fantastični projekat, koji je danas standard za realno letenje Flight Simulatora. Prva osnovana organizacija zvala se SATCO (Simulated Air Traffic Control Organization).

Broj članova je rastao, a SATCO se zbog nesuglasica između rukovodećeg i proizvodnog kadra pretvorio u VATSIM (Virtual Air Traffic Simulation Network).

Danas ovo globalno udruženje broji oko 55 000 članova, od čega je veliki broj stvarnih pilota i kontrolora letenja. VATSIM se toliko razvio da je sada podeljen u nekoliko regiona (po kontinentima), a svaki region u divizije. *Svaka divizija broji onoliko zemalja koliko stvarno postoji u toj diviziji. Uslovljeno stepenom razvoja same države i broja članova VATSIM-a koji su iz nje, države su razvijale svoje tzv. vACC-e (virtual Area Control Center).* Danas u Evropi skoro svaka država ima svoj vACC, praćen prezentacijom na internetu, na kojoj se može naći sve ono što je potrebno za letenje u toj zemlji. Kako je u poslednje vreme Flight Simulator koji izdaje Microsoft postao "samo" dobra osnova, a na hiljadev pojedinaca, preduzeća i udruženja svakodnevno proizvodi dodatke za FS u vidu detaljnih scenarija, aerodroma, realnih vazduhoplova itd, na svakom od gore pomenutih vACC-a, kao i na određenim sajtovima (www.flightsimcom , www.avsim.com), može se naći detaljno urađeni scenariji, aerodromi, ali sa druge strane i važeće aeronautičke karte kako bi virtuelno letenje postalo što realnije. AS REAL AS IT GETS.

Konačno, posle nekoliko pokušaja i naši vazduhoplovni entuzijasti su osnovali svoj vACC, pod nazivom Serbia & Montenegro vACC, tj. SCGvACC (prema imenu na našem jeziku – Srbija & Crna Gora).

SCGvACC pripada evropskom regionu VATSIMa, koji se zove VATSIM EUR. VATSIM EUR je dalje podeljen na 3 divizije. Jedna je vezana samo za Veliku Britaniju, druga za Rusiju, dok mi pripadamo onoj koja čini ostale države Evrope. Ta najveća Evropska divizija, kojoj pripadamo, naziva se VATEUD.

Princip funkcionisanja celokupne VATSIM mreže je sledeći. Postoji 10-ak servera za spajanje na VATSIM (sve ide preko IP adrese), i postoji još 10-ak servera za spajanje na glasovnu komunikaciju (takođe preko IP adrese).

Korisnici Flight Simulatora koji su registrovani na VATSIM, poseduju svoj ID i Password pomoću kojih se spajaju na mrežu. Potrebno je instalirati par dodatnih programčića i to je sve. Statistika o provedenim časovima na VATSIMu uredno se vodi od strane samog globalnog udruženja.

Kada se korisnik spoji na VATSIM uključuje se u virtualni svet i spojen je sa svim ostalim korisnicima širom sveta. Naravno ako to udaljenost dozvoljava, piloti će se i videti međusobno. (npr. ako se nalaze na istom aerodromu ili se mimoilaze u vazduhu).

Svaki pilot je dužan da popuni plan leta, poželjno je prema trenutno važećim vazдушnim putevima i procedurama u stvarnom svetu. Naravno, svako može da leti destinacije koje želi i sve se odigrava paralelno u svim krajevima sveta.

Cela stvar je preslikana iz stvarnog sveta, sve je isto, osim što u virtualnom svetu ne vozite pravi avion, već sedite u svojoj sobi i letite uz pomoć Flight Simulatora.

Sa druge strane neki članovi VATSIM-a, koji su više privrženi kontroli letenja, uz pomoć specijalnog programa ASRC (Advanced Simulated Radar Client – napravljen po uzoru na najmodernije radarske sisteme koji se koriste na mnogo pozicija kontrole letenja u stvarnom svetu), koji se može besplatno skinuti sa VATSIMa, takodje se spajaju na mrežu i na svom radarskom ekranu dobijaju odraz aviona koji se nalaze u njihovoj oblasti.

To i objašnjava postojanje ranije spomenutih vACC-a. Podrazumeva se da članovi vACC pojedine zemlje, obezbeđuju kontrolu letenja u FIRu te zemlje (centri oblasne kontrole letenja), kao i na aerodromima u toj zemlji (aerodromske kontrole letenja). Što više članova neka zemlja poseduje, moći će da postavi više pozicija u isto vreme i da napravi svoj FIR kakav jeste u stvarnosti. U nedostatku kontrolora, više pozicije preuzimaju dužnost nižih, tako da u svakom slučaju kontrola letenja uglavnom postoji.

Da bi ste postali kontrolor letenja na VATSIM mreži, morate proći realne pismene i praktične testove, koji podsećaju na prave škole kontrole letenja, samo u skraćenom izdanju i na nešto nižem stepenu profesionalizma.

Svaki vACC je dužan da obezbedi Training Department za nove članove i da im pomogne u što bržem sticanju znanja za polaganje.

Takođe postoji i nekoliko stepena (činova) kontrolora letenja. Da bi ste stekli uslov za viši stepen, morate položiti niži stepen i određeni broj dana kontrolisati sa tim stepenom. Naravno sa višim stepenima, povećava se i vaše znanje, a i vreme provedeno u celokupnom udruženju. Najviši čin Senior Controller za koji možete polagati, sigurno ne možete dobiti bez barem 2 godine provede na VATSIMu, i barem 500 sati kontrolisanja.

Divizija kojoj pripadamo VATEUD se pobrinula da napravi sjajan Training Department, koji je osnova svim članovima, i koji je pravljen po dokumentima iz stvarnog života i sadrži gotovo sve informacije potrebne za uspešno teorijsko savladavanje kontrole letenja.

U fazi izrade je sličan projekat za pilote.

U ovom tekstu su bili spomenuti serveri za glasovnu komunikaciju, pa bi smo želeli da kažemo nešto i o tome. Naime, u početku je sve išlo preko kucanja poruka, kao da sa nekim četujete preko interneta. Pilot bi se kontroloru letenja javljao preko teksta, a isti bi mu odgovarao takodje preko teksta. Danas je razvijen fantastičan klijent za glasovnu komunikaciju. Svaki kontrolor je spojen na jedan od 10-ak servera za glasovnu komunikaciju, sa mogućnošću da na taj server doda jos neki karakterističan detalj, po kome će se njegov server razlikovati od ostalih, kako ne bi došlo do mešanja između više kontrolora. Pilot klikom na željenog kontrolora, ili od nedavno uz pomoć jednog programčića, jos realnije, promenom frekvencije na radio stanici u svom vazduhoplovu, automatski prelazi na server za glasovnu komunikaciju datog kontrolora, i putem mikrofona i zvučnika/slušalica u potpunosti je moguće ostvariti glasovnu komunikaciju. Cela stvar je napravljena po uzoru na pravu radio stanicu, tako da će vam glas malo krčati, u jednom trenutku ce moći samo jedan da govori, svako će čuti svakoga na datom serveru, ako vas postoji više, i naravno moraćete da držite neko dugme na tastaturi dok pričate.

Dok letite na mreži meteorološka situacija se automatski ubacuje u vaš Flight Simulator, dok tu istu meteorološku situaciju dobijaju i kontrolori letenja putem METAR i TAF izveštaja. Ona je preuzeta iz stvarnog sveta i uglavnom kasni samo nekih sat vremena za stvarnim meteo uslovima datog regiona. Dok letite na mrezi meteo situacija će se menjati shodno regionima koje prelazite. To prakticno znaši da ako krenete iz Beograda za Tivat u 15 h, dobićete meteo situaciju za Beograd koja je bila aktuelna u stvarnom životu oko 13:30-14 h, a zatim će vam se na putu meteorološki uslovi menjati sve do Tivta gde ce biti meteorološka situacija kakva je bila za Tivat u stvarnom životu, nekih sat vremena ranije.

Takođe, postoje web prezentacije koje se bave kreiranjem najnovijih AIRACa. Na taj našin bićete u mogućnosti da letite po trenutno važećim rutama iz stvarnog sveta.

Potvrdu o realnosti celokupnog projekta dodatno potkrepljuju mnogobrojni piloti i kontrolori letenja iz stvarnog života. Mnogi od njih koji su probali VATSIM, momenetalno su se "zarazili" i većina je nastavila da paralelno radi u virtuelnom svetu, kada god za to ugrabi priliku.

Za kraj želeli bi smo da vas upoznamo sa nekoliko najbitnih detalja u vezi nase organizacije, kao dela globalnog udruženja VATSIM, zato to posebno isticemo:

- 1) Celokupna organizacija VATSIM, kao i svi njeni delovi, uključujući i vACC Srbije & Crne Gore, je NEPROFITNA i ne uzima nikakvu materijalnu nadoknadu od svojih članova.
- 2) SCGvACC svoj rad zasniva na apsolutno realnim i najnovijim procedurama koje se koriste u Beograd FIR-u u stvarnom svetu.
- 3) I pored toga što su sve informacije na našoj prezentaciji uglavnom najsvezije i sto su uglavnom u upotrebi u stvarnom svetu, virtuelan svet iako preslikan iz realnosti NIJE REALNOST. Putem ovog projekta možemo puno pomoći u proširivanju znanja iz oblasti pilotiranja i kontrolisanja letenja, možda čak i pomoći nekim članovima koji su zaposleni u stvarnom svetu da imaju sjajan simulator, i na kraju naravno veoma popularizovati civilno vazduhoplovstvo kod nas.
IPAK, ZELIMO REĆI DA NI U JEDNOM SLUČAJU BILO KOJI PODATAK SA NAŠE WEB PREZENTACIJE NESME BITI KORIŠĆEN ZA LETENJE ILI KONTROLISANJE U STVARNOM ŽIVOTU, I DA SCGvACC NE SNOSI NIKAKVU ODGOVORNOST ZA TAKVE SLUČAJEVE!

S' postovanjem

SCGvACC Tim